GAZETA LWOWSKA.

We Srodę Nro. 129. 26. Sierpnia 1818.

Wiadomości kraiowe.

Z Wiednia dnia 17go Sierpnia. — Dnia 21go Lipca r. b. odbyła się próba żeglugi przeciw wodzie, statkiem parowym zbudowanym przez Antoniego Bernharda i Kompaniię, w obecności Kommissyi złożoney z Władz i znawców. Przekonawszy się pierwey na samymże statku parowym, że dopełnione są wszystkie ostrożności przepisane okolnikiem z dnia 22go Października 1817, i że nie ma żadnego niebezpieczeństwa, puszczono się tymże statkiem parowym maiącym 350 cetnarów ładunku, przeciwko wodzie od Brigittenau po pod Nussdorff, aż do tak zwaney lisiey wyspy (Fuchsen-Insel). Żegluga szła tak szybko, że statek ten w przeciągu minuty upłynął przeciw wodzie 30 sążni; pod samą zaś lisią wyspą, w iednym z naybystrzeyszych nurtów Dunaiu, gdzie pęd wody w przeciągu sekundy 8 stóp wynosi, używał P. Bernhard z pomyślnym skutkiem właściwego narządzenia, przeznaczonego do pokonywania nurtów tak bystrych. Żegluiąc na dół, odbywał statek parowy w przeciągu minuty po 150 sążni, a równie podczas żeglugi w górę iako i na dół, obracał się łatwo i szybko bez wstrzymywania się w biegu, stawał na rzece bez kotwicy, i przybierał wszelkie kierunki steru.

W Niedzielę dnia 9go b. m. przedsięwzięto znowu podobną żeglugę, w obecności liczznie zgromadzonych widzów wszelkiego stanu. Na teyże samey drodzę powtórzył statek parowy swą podróż odbytą w obecności Kommissyi: atoli tym razem próbowano także przywiązać do statka parowego inny statek ładowny na którym znaydowało się około 40 sążni drzewa (niemal 800 cetnarów wagi). Pomimo ciężaru tak znacznie powiększonego, płynął statek parowy przeciw wodzie z iednaką prawie iak pierwey szybkością.

Gdy odwiązano statek z drzewem, Jego Królewicowska Mość Arcy-Xiąże Maxymilian w assystencyi Barona Reichmana de Hochkirchen, Prezesa C. K. Rządu kraiowego Austryi niższey, i kilkunastu innych Osób znakomitych, wszedł na statek parowy, i przeieżdżał się przez czas nieiaki w górę i na dół tudzież w ukośnych kierunkach. Także i powtórna ta próba powiodła się ze spodzianym skutkiem.

Przedsiebierca popłynie teraz wkrótce według żądania współtowarzyszów swoich, do Pesztu w Węgrzech, ażeby z tamtąd aż do Komorna w obecności Kommissyi odbyć próbę żeglugi potrzebną ieszcze do pozyskania przywileiu przyobiecanego okolnikiem z dnia 24go Kwietnia r. b.; potem zaś z pierwszym ładunkiem wróci się prosto do Wiednia.

Bystre wskróś nurty rzeki Dunaju, częste i znaczne odmiany iey pędu (albowiem są mieysca, gdzie nurt przeszło w dwóynasob przenosi bystrość średnią), mnogie płytczyzny, nieregularność biegu, i t. d. kładły dotychczas żegludze parowey zawady tak mnogie i wielkie, że aż szczególnieysze narządzenia wynachodzić musiano, aby osiągnąc ten cel z korzyścią i bezpieczeństwem.

Alež tem bardziey warto było mozołu, pokonać tę trudności z wytrwałem męztwem, i nie odstraszać się doświadczeniami z razu nie całkiem pomyślnemi; zwłaszcza gdy po ostatecznem dokazaniu żeglugi parowey na Dunaju, dla poparcia handlu Monarchii w ogólności, w szczególności zaś co do związków z Węgrami nieprzeliczonych korzyści spodziewać się należy.

Wiadomości zagraniczne.

Indyie Wschodnie.

Listy pisane z Kalkutty pod dniem 20stym Lutego, a otrzymane w przylądku dobrey nadziei dnia 9go Maia, donoszą, że Margrabia Hastings zawarł ostateczny i powszechny traktat pokoiu z Holkarem, Scindiahem, i ze wszystkimi innymi Naczelnikami Maratskimi. W skutku tego wypadku miały woyska Angielskie zaiąć swe stanowiska kantonowe.

Zjednoczone Stany Ameryki północney.

Według prywatnych listów umieszczonych w gazetach północno-Ameryańskich, miał Jenerał Jackson zaraz po wzięciu Pensakoli, przystąpić do urządzenia tamecznych Władz sądowych i administracyynych, a Pułkownika

Kinga mianować Gubernatorem woiennym. Były w Pensakoli Gubernator Hiszpański, nazwiskiem Masot miał rozgniewanym bydź bardzo na słaby odpór, iaki ludzie iego dawali, a przyiechawszy do Hawanny miał wymódz na tamecznym jeneralnym Kapitanie, że ten zasekwestrował wszelką własność Amerykanów północnych, i na ich okręty embargo nałożył. — Według tych samych gazet spodziewano się w St. Augustin co dzień napadu ze strony Amerykanów północnych. Przybyli tam także dway Ajenci z Hiszpanii, dla obięcia w posiadłość niektórych włości, które Król Ferdynand darował niedawno kilkunastu Magnatom.

Gazeta Londyńska Morning-Chronicle twierdzi, że zaięcie Florydy nie tak uderzać będzie w Madrycie, iak w Anglii mniemaią; że Gabinet Hiszpański przewidział to iuż dawno, i że są ludzie, którzy krok ten poczytuią za umowiony taiemnie z Ameryką północną, tak, iż spodziane sprzeczki i protestacyie dzieią się tylko dla formalności.

Ameryka Hiszpańska.

Jedna z gazet Baltymorskich umieściła listy z Buenos-Ayres. Według tych listów bardzo wielki był entuzyazm, z iakim tam przyymowano Kommissarzów Zjednoczonych Stanów Ameryki północney. Dawano dla nich częste festyny, a gdy wstawili się o łaskę dla iednego młodego żołnierza, którego za nieposłuszeństwo rozstrzelać miano, Dyrektor dogodził natychmiast ich prośbie. Jeden z tych Kommissarzów puścił się do Chili.

Hiszpaniia.

Uważano, że od kilku tygodni, to iest od czasu, iak pierwszy Sekretarz Poselstwa Hiszpańskiego w Londynie, P. Campuzano powrócił do Madrytu, Gabinet Hiszpański nadzwyczaynie wielu gońców wysyłał. Tymczasem nie poczytywano to właśnie za rzecz dziwną, zwłaszcza gdy obecnie żadne Mocarstwo Europeyskie nie iest zaplątane w układy tak mnogie i ważne, iak Hiszpaniia. Ma ona w iednymże czasie układać się z Brazyliią, z Ameryką północną, a może i z własnemi zbuntowanemi osadami. Nie słychać było nic więcey o bliskiem wysłaniu drugiey wyprawy z Kadyxu.

Francyia.

Rozporządzeniem Królewskiem z dnia 22go Lipca ustanowiono przyszłą liczbę Jenerałów lądowego woyska Francuzkiego, na 130 Jenerałów-Poruczników i na 260 Marszałków polowych. Z tych podczas pokoiu zostawać ma w czynney służbie 80 Jenerałów-Poruczników i 160 Marszałków polowych. Ponieważ teraźniejsza liczba Jenerałów przenosi liczbę wyżey ustanowioną, przeto aż do 1go Stycznia 1821 nie ma mieć mieysca żadne nowe posuwanie na wyższe stopnie.

Dzienniki Angielskie donoszą, że Marszałek Marmont popadł w niełaskę u Dworu, gdzie zabroniono mu wstępu od czasu, iak ogłosił list pisany do Xięcia de Richelieu, w którym list Pułkownika Fabviera względem rozruchów Lugduńskich uznał za szczerą prawdę i za własne swe zdanie. Niektóre pisma dodaią, iakoby mu także zakazano wyieżdżać z Chatillon sur Seine, gdzie mieszka; lecz dołączaią oraz pytanie: czyli Marszałek obowiązany iest bydź posłusznym gołemu rozkazowi dworskiemu, gdy w każdem dobrze urządzonem Państwie potrzebny wyrok Sędziego, chcąc Obywatela pozbawić iego wolności.

Prawie w tym samym czasie, kiedy sprawa młodego Ferreta iako autora pisma Homme gris (człowiek siwy) toczyła się przed Królewskim Sądem Paryzkim, skonfiskowano znowu poszyt tegoż pisemka. Dnia 29go wytoczyła się ta nowa sprawa przed Sąd Policyi poprawczey. P. Lhuillier i Pani Favre właściciele księgarni, gdzie była główna przedaż tego pisemka, byli słuchanymi. Oboie uchylali się od wszelkiego uczestnictwa tak względem przedawania, iako i układania tego pisemka, a P. Lhuillier wymienił nieiakiego Cretona iako autora naynowszych poszytów. Dalsze rosprawy odroczono do dni 8miu.

Wyszło nie dawno w Paryżu pisemko: *Notte secrette, exposant les textes et le but de la derniere conspiration.* (Wiadomość taiemna wykazuiąca pozory i cel ostatniego spisku), doczekawszy się wreszcie drugiego nakładu, zabranem zostało w skutek rozkazu Policyi.

Zjednoczone Niderlandy.

Według wiadomości z Bruxellii, Jey Cesarzowicowska Mość Xiężna Oranii powiła szczęśliwie Xiążęcia dnia 2. Sierpnia o godz. pół do 11tey z rana.

Niemcy.

Pisma publiczne donoszą z Lipska pod d. 1. Sierpnia co następuie: „Także i w tuteyszey Akademii, która była zawsze wzorem spokoyności i dobrych obyczaiów; tu, gdzie

przez styczność z kwitnącym handlem, młodzieniec uczy się sądzić skromnie o ważności iego, nie tracąc iednakowoż samoistności swoiey; także i tu, mowię, spostrzegano przeszłego miesiąca nieiakie zaburzenia. Studenci tuteysi podzielili się byli na trzy klassy, a mianowicie na tych, co różnili się trzema gatunkami ziomków; tudzież na takich, co powszechną równość wszystkich studentów poczytywali za lekarstwo przeciwko iadowi wszelkiey niezgody i niesnasków, a przecież sami popadali w nie iedne porożnienia się; zresztą na liczną większość neutralnych. Z rostropnem umiarkowaniem postąpił sobie Dozorca i Zawiadowca karności akademickiey, i sama nawet Kuratela Drezdeńska, trzymaiąc się zasady, że owe w przeciwnym kierunku spotykaiące się usiłowania, warte są wprawdzie baczności, lecz nie surowych zakazów. Slady tych utarczek spostrzegano nawet w teatrze, który pod teraźnieyszą Dyrekcyią obiecuie stać się prawdziwym instytutem oświaty. Lecz wnet samo przez się rozwiązało się towarzystwo drugiey z klass powyższych, a teraz zagodzonem iest wszystko. Odbywaią się wspólne narady względem uroczystego obchodzenia iubileuszu Panowania ukochanego Króla, na którą to uroczystość wszyscy studenci tuteysi wybrać się postanowili. Nigdy atoli nie przyszło do wybuchnienia nieobyczayności i do burzliwych samodziałań, iak w innych sławnych uniwersytetach; nigdy nie przyszło do poiedynku, iak w innych stolicach Muzy. Prelekcyie publiczne i prywatne odwiedzane bywaią z naywiększą punktualnością, a w przestronych salach kilkunastu Professorów nayliczniey odwiedzanych, nie ma iuż mieysca do pomieszczenia wszystkich słuchaczy. Oprócz znanych powszechnie Professorów dawnieyszych, znayduie się tu bardzo szanowna szkoła wychowywania młodszych nauczycieli i Professorów nadporządkowych. Jeden z nich, Professor Spohn powołanym został niedawno do New-Cambridge w Ameryce północney; iest to biegły filolog, (Professor sztuk wyzwolonych) iacy doskonalą się w Lipsku w dwóch instytutach towarzyskich pod Beckem i Hermanem."

Gazeta Kasselska z d. 6. Sierpnia umieściła następuiące rozporządzenie; „My Wilhelm I. z Bożey łaski Elektor etc. czyniemy ninieyszém wiadomo: Doniesło Nam Nasze Ministerium sprawiedliwości, że pytania oddane do rozpoznania sądowego; iak dalece wypłaty w czasie nieprzyiacielskiego napadu na Kraie Nasze, do rąk Hieronima Bonapartego lub Pełnomocników iego, przez Poddanych Naszych, co do kapitałów tymże Poddanym przed d. 1. Listopada 1806 z Kassy kraiowey pożyczonych, niszczone, nie mniey cessyie tychże kapitałów przez pomienione osoby na rzecz trzeciego zeznane, za ważne uznanemi bydź maią, Sądy rozmaicie rozstrzygały, i z tego powodu zupełnie różniące się od siebie wydawały wyroki. W skutku tego doniesienia, i rozważywszy, że tak rozmaitość względów, pod którémi Sądy Nasze biorą prawną ważność zmian, zaszłych w czasie nieprzyiacielskiego napadu na kraie Nasze, co do owych kapitałów, iako też powody osądzenia (motiva judicati) przyłączone do sprzeciwiaiących się sobie wyroków, przekonywaią o błędzie w prawodawstwie, któremu zaradzić, tém większa dla dobra powszechnego okazuie się potrzeba, ile że nie należy do zakresu Sędziego, wynachodzić powody wyroków swoich w wypadkach politycznych, które badaniom iego obcemi bydź powinny; przeto widziemy się bydź spowodowanymi, ustanowić co do przedmiotu tego dokładnieysze prawidła: I tak: Zaięcie nieprzyiacielskie Kraiów Naszych w r. 1806 przez woyska Francuzkie, nastąpiło nie w skutku woyny, ale w stanie pokoiu; przeto zaięcie to iedynie iako napad rozbóyniczy uważać należy, nigdy zaś dostąpione tym sposobem posiadanie liczyć nie można między warunki zdobycia na prawie Narodów zasadzaiące się. Ta czynność przemocy nie mogła stać się prawem przez następne przymuszone wciągnienie Kraiów Elektorsko-Hesskich do Prowincyi Królestwa Westfalskiego, gdy ani to Królestwo od Mocarstw prowadzących woynę uznanem nie było, ani też czynności nakazanego Poddanym Naszym, i dla uniknienia większego nieszczęścia poczęści oddanego hołdu równie, iak i zwołania Wyborów Stanowych, za takie uważanemi bydź nie mogą, przez któreby prawo do Rządu, chociażby tylko iednostronnie nabytem bydź mogło; A równie iak My, (coby iedynie postać rzeczy odmienić zdołało) niezrzekliśmy się prawa Dynastyi Naszey do tronu; tak też odstąpione umową zawartą w Berlinie d. 22. Kwietnia 1808, przez owczesnego Samowładcę Francyi bratu swoiemu Hieronimowi Bonapartemu Elektorsko-Hesskie kapitały Stanu, według wszystkich zasad prawnych, nie mogły z większemi prawami bydź na osobę tegoż przelane, iak ie sam nadawca posiadał; gdyby zaś nawet i z tey strony, byłe Westfalskie prawo Stanu przyiętem bydź mogło, przecież rzeczone kapitały niebyły nigdy uważane iako części własności kraiowey, należące do Skarbu publicznego, ale owszem były oddzielone od tego, i Hieronim Bonaparte zawiadywał niemi, iak swoią oddzielną własnością; przeto środki użyte w tey mierze na iego mieysca lub przez Pełnomocników

iego, nie należą równie do czynności przedsięwziętych w obwodzie Administracyi kraiowéy, iak i prawa dłużników nabyte przeciwko Rządowi przez uiszczone wypłaty. Dla tego też to rękoymia zapewniona wyrokiem Stanów Westfalskich z d. 15. Lutego 1810 (który, nie wchodząc w prawność nabycia, i ztąd iedynie wypływaiące prawo rozrządzenia, traktuie tylko o ważności środków dowodzących) przyięta została nie od Skarbu Państwa, ale od Skarbu koronnego iako od prywatnego maiątku Hieronima Bonapartego; a przez to samo, że prawny wierzyciel nie potrzebuie dawać rękoymi co do odebranych wypłat, wskazano przypadek do prawdy podobny, to iest spodziewane roszczenia Rządu prawego. Nie zgadza się nakoniec w ogólności z prawem Narodów i Państw, aby przyznawać nieprzyiacielskiemu Rządowi inne prawa nad Kraiami Elektorsko-Hesskiemi, od tych, które z natury nieprzyiacielskiego zaięcia obcych Kraiow wypływaią, i iedynie w przemiiaiącym zarządzie Państwa i maiątku iego zasadzaią się; wszakże tam, gdzie nieprzyiaciel, przekraczaiąc granice władzy swoiey, przepisane prawem Narodów, maiątek Kraiu marnotrawi, iest zakres, nad któren iuż nie iest mocen, ani przelewać prawa na poiedyncze osoby, ani Kray obarczać iakowemi zobowiązaniami się. Zasady te, należące do polityki naturalney, zapobiegaiącey upadkowi tronu i całego obywatelskiego porządku, równie iak i do prawa powszechnego, powodowały Nami ciągle od czasu powrotu Naszego do Państwa, a mianowicie skłoniły Nas do wydania rozporządzenia z d. 14. Stycznia 1814, mocą którego wszystkie uszkodzenia własności Kraiu, wynikłe podczas niebytności Naszey, uznaliśmy za nieważne; gdy zaś do tych policzyć należy ze wszech miar kapitały wypożyczone z Kass publicznych, więc z tych powodow chcemy rozporządzenie to z d. 14. Stycznia 1814 obiaśnić autentycznie: „że wszelkie rozporządzenia względem wypożyczonych „przedtem kapitałów z Kass Elektorsko-Heskich, „pod którym bądź tytułem lub nazwiskiem takowe od Rządu nieprzyiacielskiego wyyść mogły, nieważne są, i ani Nas ani Potomków „i Następcow Naszych do Rządu nieobowiązuiące.“ Jednakowoż maiąc słuszny wzgląd na stosunki, w iakich się dłużnicy znaydowali względem obcego Rządu, i nie chcąc dopuszczać, aby przez podwóyne płaty szkodę ponieśli, nie dozwolaiąc znowu z drugiey strony, aby ciż ze szkodą Kass publicznych, przywłaszczali sobie korzyści nieprawne, przeto rozporządzamy ninieyszem daley: „iż owe wy„płaty, które dowiedzionemi bydź mogą, iako „istotnie uiszczone były Hieronimowi Bona„partemu, iego Pełnomocnikowi lub nabyw„com, przez Kassy publiczne do porachunku „winnych kapitałów i zaległych prowizyy przy„iętemi bydź maią, czyliby takowe kapitały „miały czas wypowiedzenia lub nie.“ Do czego się każdy, co go dotycze nayściśley stosować powinien. W moc czego służy Nasz naywyższy własnoręczny podpis i wyciśnienie większey Naszey pieczęci Stanu. Dan w Kasselu d. 31. Lipca 1818.

(Podpisano) Wilhelm Xiążę Elektor (L. S.)

W. Schmerfeld.

Rossyia.

Korrespondent Hamburski umieścił następuiący wyiątek z listu pisanego z Petersburga pod d. 10. Lipca: „Wiadomo że orszak Pani de Krüdener *(Obaczyć numer 134 gazety naszey z roku 1816)* składaiący się z 18 do 20 osób odesłanym został za iey przybyciem nazad za granicę. Skoro się o tem tylko dowiedział N. Cesarz Jmć. podówczas będący w podróży do południowych Prowincyy Państwa Swoiego, wydał rozkaz pozwalaiący całemu orszakowi P. de Krüdener wrócić do Rossyi, i przebywać tam spokoynie bez przeszkody. Według wiadomości z Rygi i Mitawy, przebywa teraz P. de Krüdener w dobrach swoich będących w Inflantach. Cały prawie iey orszak iest przy niey, oprócz P. Kellnera, który odiechał z Memlu do Xięztwa Holsztyńskiego, ale wkrótce znowu do Rossyi przybędzie.

Przyiechali do Lwowa od dnia 18. do 22go Sierpnia.

JW. Annenków były Ces. Ross. Pułkownik, z Rossyi. — JW. Gołaszewski Prezes Appellacyyny C. K. Radca tayny, z Karlsbadu. — W. Horodyski Leon, z Lubienia. — P. Hirsch kommissant kupiecki, z Wiednia. — W. Jełowicki, z Drezna. — W. Kalicki, z Sanoka. — PP. Kabat i Kohen kupcy, z Polski. — JW. Kozicki Ces. Ross. Radca honorowy, z Rossyi. — P. Lierhammer Buchhalter kupiecki, z Norymbergii. — JW. Łoś Józef Hrabia, z Lubienia. — W. Mysłowski, z Zubrzyc. W. Oberhofferowa, z Królestwa Würtemberskiego. JW. Pruszyński Józef i Aloizy Hrabiowie, ze Złoczowa. — W. Roesler C. K. Kommissarz Policyi, z Tarnopola. — JW. Skarbek Stanisław Hrabia, z Lubienia. — W. Sobańska, z Rossyi. — W. Szumlański, z Lubienia. — W. Wolf Radca Sądów Szlacheckich, ze Skła. — JO. Woroniecki Xiążę, z Kołtowa. — W. Woyciechowska, z Polski.